

KULTUREN

Skegrie 14:11

Skegrie mölla

Trelleborgs kommun, Skåne

Antikvarisk medverkan

Omputsning av grund, Mjölnearbostaden 2018

KULTURMILJÖRAPPORT 2018:34

ERIK BLOMQVIST

KULTURHISTORISKA FÖRENINGEN FÖR SÖDRA SVERIGE

Innehåll

Inledning	2
Administrativa uppgifter.....	2
Byggnadshistorik.....	2
Dokumentation före åtgärder.....	3
Genomförda arbeten	4
Material:	8
Iakttagelser under arbetet.....	8

Inledning

Denna rapport gäller antikvarisk medverkan och dokumentation vid nedtagning av befintliga putslager av cement på mjölnarbostadens sockel och därefter omputsning med kalkbruk. Den befintliga putsen och avfärgningen släppte inte genom fukt, vilket orsakat skador på sockeln och ökat fuktbelastningen i byggnaden. I denna etapp har sockeln på östra fasaden, mellan de två entréerna åtgärdats.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsen dnr: 432-24090-2017

Fastighetsbeteckning: Skegrie 14:11

Kommun: Trelleborg

Arbetshandlingar: Ansökan daterad 2017-10-17

Fastighetsägare: Skytts härads hembygdsförening

Bygglämnad: Ragnhild Knutsson, Skytts härads hembygdsförening

Entreprenör: Ulf Linander

Antikvarisk medverkan: Erik Blomqvist, Kulturen

Startdatum: 2018-05-26

Slutmöte: 2018-10-05

Byggnadshistorik

Byggnaden är uppförd som bostad åt väderkvarnens möllare på 1860-talet och har en tillhörande ekonomibyggnad med plats för några grisar och kor, vedförråd och höskulle. Boningshuset har traditionsenligt en trädgård, som följer ett äldre mönster med fruktträd och buskar. Möllan drevs fram till 1947 och donerades till Skytts härads hembygdsförening 1966. Idag speglas en miljö så som det såg ut vid sekelskiftet 1900.

Dokumentation före åtgärder

Den cementputsade och plastfärgsmålade sockeln runt hela byggnaden är mycket tät.

Putsen har luckrats upp och frostsprängts bort i stora sjok.

Östra långsidans sockel före åtgärder. Äldre putslager och grundstenarna synliga.

Västra sidan med relativt nyligen pålagd cementhaltig puts. Endast östra sidan, mellan entrétrapporna, har putsas om i den här etappen.

Genomförda arbeten

Cementputs och löst sittande kalkputs på östra sockeln, mellan entréerna knackades ner. Man kunde då konstatera att grunden är murad av delvis bearbetad fältsten som murats i lerbruk. Befintlig puts bestod av (in-ut): fogstruken kalkputs/ vit och grå kalk-avfärgning/ rappning av kalkputs/ svart avfärgning (möjligen stenkoltjära)/ finkornigt cementbruk avfärgat med grå akrylat-liknande färg/ svart akrylat-liknande färg.

Sockeln då cementputsen och löst sittande puts knackats ner. Den gråfärgade putsen är sannolikt den ursprungliga fogstrykningen.

Sockeln mellan entréerna då putsen knackats ned.

Längst till höger vid dörren hade några lerstenar luckrats upp innanför putsen. Detta kan vara en följd av hög fuktbelastning ifrån grunden.

Ny puts har byggts upp av kalkbruk med grundning, utstockning i flera omgångar, slätputs och rappning. Målning med kalkfärg utförs till våren då detta inte varit inräknat i entreprenaden. Enligt uppgift går det inte att få till en kalkfärg som är tillräckligt täckande svart. Därför föreslås äkta silikatfärg, typ Alabaster Kristalat eller likvärdig utan akrylattillsatser. Förslag på Kulör 8500 N, men bör provstrykas. Äkta silikat får ses som en "öppen" färg som är beprövad och som går att pigmentera lika befintligt.

Sockeln efter utstockning i flera lager.

Sockeln efter utstockning, slätputs och ytputs (3 mm).

Omfattningen östra långsidan mellan trapporna som putsats om i denna etapp.

På sockeln åt väster och söder har småsprickor lagats i med 1 mm bruk.

Material:

Bruk - Webers hydrauliska kalkbruk Cal 148 (3 mm korn).

Avfärgning – slutstrykning genomförs nästa år av föreningen (se ovan) då entreprenören rekommenderat att putsen ska karbonatisera bättre under hösten.

Iakttagelser under arbetet

Den cementputsade sockeln är mycket tät och belagd med akrylatfärg och något som liknar stenkolsjära. Sockeln mellan entréerna är nu åtgärdad vilket bör ge en torrare grund och torrare väggar. Återstående delar av sockeln är dock i relativt nyligen renoverade och cementputsens sitter väl. På sikt bör cementputsens avlägsnas men att knacka ner denna nu innebär, enligt entreprenören, ett stort jobb och en risk att skada underliggande grundmurning, såväl som att det utgör en stor kostnad. Det är mycket svårt att avgöra hur stor den skadliga inverkan av cementputsens är på kort sikt och om

det är motiverat att akut (kommande år) ersätta kvarvarande cementputs. Under de kommande åren bör man därför regelbundet studera och hålla koll på fukttillståndet i källaren och övriga åtkomliga delar. Uppföljning och avstämning bör ske årsvis.

Befintliga rabatter ligger tätt mot grunden vilket också kan bidra till att hålla kvar fukt. Marken lutar på några ställen med fall mot grunden. Genom att se till att marken och rabatterna lutar ut från huset så bör även detta ha positiva effekter på fuktnivåerna i grunden. Närmast grunden och ca 30 cm ut bör man hädanefter inte tillåta högt gräs eller blommor. Dock skall rabatter och planteringar hanteras med stor varsamhet eftersom dessa är en del av miljöns kulturhistoriska värde. Ändringar av planteringen invid huset bör kräva tillstånd av länsstyrelsen. Föreningen har tillsvidare flyttat några av växterna invid sockeln (växterna har de själva planterat för några år sedan).

Bilagor

1. Utförandebeskrivning entreprenad, F1

ca 2 cm

Befintlig nivå kan parallellflyttas-
nedåt ca 2 cm

● Ursprunglig fogstykning

Tidigare rappning då cementputs knackats ned

ANVISNINGAR

DÅ SOCKELN PUTSADES IN HAR MAN HÖJT DENNA FÖR ATT JÄMNA UT SÄTTNINGAR. DÄRPÅ HAR SOCKELN PUTSATS FLERA GÅNGER VILKET HÖJT SOCKLEN ÄN MER. SOM MEST ÄR SOCKELN UTJÄMNAD NÄSTAN 10 CM OCH SOM MINST 2 CM. DÅ VÄGGARNA BESTÅR AV LERSTEN VILL MAN INTE ATT SOCKELN SKA LIGGA FÖR HÖGT DÅ DET LEDER IN FUKT I VÄGGARNA. SOCKELN SÄNKS DÄRFÖR CA 2 CM MOT BEFINTLIGT. **ENDAST MÖJLIGT NÅGON CM.** NY SOCKEL FÅR INTE BLI FÖR "RAK" UTAN OJÄMHETER TAS UPP SEKTIONSVIS.

MÖLLARBOSTADEN - SOCKELN

2018-05-31 rev. 2018-09-10

FÖRSLAG TILL INFÄRGNING AV NY SOCKEL

GÅR I PRAKTIKEN INTE ATT FÅ
TÄCKANDE SVART. ISTÄLLET
SILIKATFÄRG TYP ALABASTER
KRISTALAT UTAN AKRYLATILSSATSER